

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації
Миронюка Станіслава Васильовича на тему
«Географічні особливості формування інтелектуального потенціалу громад
Чернівецької області»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 106 – Географія
в галузі знань 10 – Природничі науки

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений зростанням ролі інтелектуального потенціалу як одного з ключових ресурсів соціально-економічного розвитку територіальних громад в умовах децентралізації, цифровізації суспільства, посилення міжрегіональної конкуренції та воєнних викликів. Інтелектуальний потенціал населення охоплює освітній рівень, професійні компетентності, науково-інноваційну активність, культурний розвиток, здатність до підприємництва й самоорганізації, а відтак безпосередньо впливає на конкурентоспроможність територій, якість життя населення та можливості сталого розвитку.

Вибір саме Чернівецької області зумовлений її прикордонним положенням, поліетнічністю, поєднанням гірських, передгірських і рівнинних територій, контрастністю поселенської мережі, а також вираженими внутрішньорегіональними соціально-економічними відмінностями. За таких умов формуються різні можливості доступу населення до освітніх, культурних та інноваційних ресурсів, що зумовлює просторову нерівномірність формування інтелектуального потенціалу громад. Особливої актуальності проблема набуває у зв'язку з міграційним відтоком молоді, демографічним старінням, нерівним доступом до якісної освіти й цифрової інфраструктури, а також необхідністю післявоєнного відновлення регіонів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження безпосередньо пов'язане з виконанням кафедральної науково-дослідної теми «Просторове планування і трансформаційні процеси регіонального розвитку Карпато-Подільських областей України» (№ державної реєстрації 0121U100332), яка виконується на кафедрі географії України та регіоналістики географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю поглиблення суспільно-географічного розуміння інтелектуального потенціалу територіальних громад як просторово організованого соціально-економічного явища. У сучасних умовах саме накопичення, відтворення і використання інтелектуальних ресурсів визначає спроможність громад до інноваційного

розвитку, ефективного використання людського капіталу, залучення інвестицій, модернізації соціальної інфраструктури та підвищення стійкості локальних систем. Для Чернівецької області, де поєднуються центри концентрації освітніх і культурних ресурсів із периферійними, сільськими та гірськими громадами, ця проблема є особливо гострою і потребує науково обґрунтованих підходів до оцінювання та просторового аналізу.

Отже, дослідження географічних особливостей формування інтелектуального потенціалу громад Чернівецької області є актуальним завданням географічної науки та має вагомое теоретичне і прикладне значення.

Метою дисертаційної роботи є виявлення та наукове обґрунтування географічних особливостей формування інтелектуального потенціалу територіальних громад Чернівецької області, визначення територіальних відмінностей його розвитку та розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності управління інтелектуальними ресурсами в системі регіонального розвитку.

Для досягнення мети було поставлено і вирішено такі завдання: узагальнити теоретико-методологічні підходи до трактування поняття «інтелектуальний потенціал територіальної громади» та уточнити його зміст у суспільно-географічному контексті; систематизувати чинники формування інтелектуального потенціалу громад і визначити їхній вплив у межах Чернівецької області; розробити систему показників і методику оцінювання рівня інтелектуального потенціалу територіальних громад; проаналізувати просторово-територіальні відмінності формування інтелектуального потенціалу; провести типізацію територіальних громад Чернівецької області за рівнем розвитку інтелектуального потенціалу; виявити основні проблеми та ризики його відтворення; обґрунтувати напрями підвищення інтелектуального потенціалу громад і розробити практичні рекомендації для органів місцевого самоврядування та регіональної політики.

Об'єктом дослідження є інтелектуальний потенціал територіальних громад Чернівецької області, а предметом – чинники його формування, просторові закономірності розвитку та територіальні диспропорції.

У дисертаційному дослідженні застосовано комплексну методику, що поєднує загальнонаукові та конкретно-наукові методи. Використано аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, описовий, порівняльно-географічний, історико-географічний, картографічний та геоінформаційний методи, а також методи типізації, класифікації та математичної обробки статистичних даних. Під час дослідження використовувалися програмні засоби QGIS, CorelDraw, Microsoft Office Excel та інші інструменти для обробки статистичних матеріалів, геоінформаційного аналізу та підготовки картографічних результатів.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації. Науковим завданням, нове розв'язання якого отримано в дисертації, є комплексне суспільно-географічне вивчення особливостей формування інтелектуального потенціалу територіальних громад Чернівецької

області з урахуванням сучасних трансформаційних процесів, таких як децентралізація, цифровізація, демографічні зміни, міграційні процеси, воєнні виклики та потреби післявоєнної відбудови. Завдання полягало у визначенні сутності інтелектуального потенціалу як суспільно-географічної категорії, виокремленні його складових, аналізі сучасного стану, просторових закономірностей формування і територіальної диференціації, оцінюванні рівня його розвитку в межах територіальних громад, а також у визначенні стратегічних напрямів підвищення ефективності використання інтелектуальних ресурсів у регіональному розвитку.

Нове розв'язання цього наукового завдання полягає в обґрунтуванні географічного підходу до дослідження інтелектуального потенціалу громад, розробленні методики його оцінювання на основі поєднання статистичних показників, паспортів громад і геоінформаційних даних, здійсненні просторової типізації територіальних громад Чернівецької області, виявленні центр-периферійних диспропорцій та формуванні практичних рекомендацій щодо підвищення рівня інтелектуального потенціалу в різних типах громад.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна. Використані наукові положення та доробки інших авторів мають відповідні посилання. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційному дослідженні використано лише ті положення, ідеї та висновки, які отримано автором особисто.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:
вперше:

1) обґрунтовано географічний підхід до дослідження інтелектуального потенціалу територіальних громад Чернівецької області як просторово-диференційованої системи, що формується під впливом різних чинників;

2) здійснено просторову типізацію територіальних громад Чернівецької області за рівнем розвитку інтелектуального потенціалу;

3) визначено географічні закономірності формування інтелектуальних ресурсів у межах області;

удосконалено:

1) понятійний апарат дослідження шляхом уточнення змісту категорії «інтелектуальний потенціал територіальної громади» у географічному, економічному та педагогічному вимірі;

2) методичний підхід до оцінювання інтелектуального потенціалу громад на основі поєднання статистичних показників, паспортів громад і геоінформаційних даних, що підвищує порівнюваність результатів між громадами;

3) підходи до виявлення територіальних диспропорцій через врахування доступності освітніх послуг;

отримало подальший розвиток:

1) уявлення про роль міграційних процесів, маятникової мобільності та транскордонних зв'язків у формуванні й відтворенні інтелектуального потенціалу громад Чернівецької області;

2) підходи до обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення рівня інтелектуального потенціалу громад;

3) практичні рекомендації щодо зменшення центр-периферійних диспропорцій у межах області шляхом підвищення доступності освітніх і культурних ресурсів, передусім у гірських та віддалених територіальних громадах.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження є обґрунтованими й достовірними завдяки системному підходу до вивчення інтелектуального потенціалу громад, використанню широкої джерельної бази та поєднанню якісних і кількісних методів дослідження.

Для отримання обґрунтованих висновків використано статистичні матеріали Головного управління статистики у Чернівецькій області, документи Чернівецької обласної військової адміністрації, паспорти територіальних громад Чернівецької області, відкриті дані OpenStreetMap та Єдиного державного веб-порталу відкритих даних, а також літературні та інтернет-джерела. Достовірність результатів забезпечена порівнянням інформації з різних джерел, застосуванням методів математичної обробки даних, картографічного та геоінформаційного аналізу, а також логічною послідовністю викладу матеріалу в роботі.

Структура дисертації є логічною і цілісною, що підтверджується послідовністю структурних елементів роботи, наявністю висновків до кожного розділу та загальних висновків. Апробація основних результатів дослідження відбулася на 6 наукових конференціях, з яких 1 національного та 5 міжнародного рівнів. Основні положення дисертації відображено в наукових публікаціях автора за темою дослідження. Дисертаційна робота є самостійним цілісним дослідженням, у якому текстові запозичення без посилання на джерело відсутні.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Миронюк С.В. характеризується належним рівнем теоретичної підготовки, володінням сучасними підходами суспільної географії, регіонального розвитку, просторового аналізу та оцінювання людського капіталу. Здобувач опанував широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема порівняльно-географічний, історико-географічний, картографічний, геоінформаційний, а також методи типізації, класифікації та математичної обробки статистичних даних.

Особистий внесок здобувача полягає у самостійному виконанні комплексного суспільно-географічного дослідження інтелектуального потенціалу територіальних громад Чернівецької області, у розробленні теоретико-методичних засад його аналізу, уточненні понятійного апарату, систематизації чинників формування, проведенні оцінювання й просторової типізації громад, виявленні

територіальних диспропорцій та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо підвищення рівня інтелектуального потенціалу громад. Із публікацій, виконаних у співавторстві, у роботі використано лише ті наукові результати, що належать авторові особисто.

6. Наукове та практичне значення роботи. Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в поглибленні географічного розуміння інтелектуального потенціалу територіальних громад як просторово організованого соціально-економічного явища. У роботі уточнено зміст і структуру категорії «інтелектуальний потенціал громади», обґрунтовано її зв'язок із територіальними відмінностями розселення, рівнем урбанізації, периферійністю, транспортною доступністю, освітньою мережею та інституційним середовищем. Виявлені закономірності та типологічні відмінності громад Чернівецької області розширюють теоретико-методологічні підходи суспільної географії до аналізу людського капіталу, соціальної інфраструктури та регіонального розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання органами місцевого самоврядування, районними радами, Чернівецькою обласною військовою адміністрацією та Чернівецькою обласною радою для обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на підвищення рівня інтелектуального потенціалу територіальних громад Чернівецької області. Отримані висновки та типізація громад можуть бути використані під час визначення пріоритетів у розвитку освітньої мережі, підвищенні доступності та якості освітніх послуг, підтримці педагогічних кадрів і молоді, зменшенні міграційного відтоку, стимулюванні зайнятості, а також у стратегічному та просторовому плануванні розвитку громад.

7. Використання результатів роботи. Дисертаційні напрацювання використані Чернівецькою обласною радою при розробці Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року, Програми економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2025 рік, а також при розробці заходів щодо вдосконалення просторової організації мережі закладів освіти різних ступенів та видів. Результати дослідження використовуються при викладанні нормативних курсів «Географія населення і розселення», «Обробка результатів регіональних досліджень», «Просторове планування транскордонних регіональних систем», «Основи територіального планування» та інших вибірковок дисциплін освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Також результати дисертаційного дослідження використані при формулюванні узагальнюючих висновків завершального звіту кафедри географії України та регіоналістики.

8. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації. Публікації здобувача достатньо повно висвітлюють проблематику, методичні підходи та основні результати

дисертаційного дослідження. За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, з яких 6 є одноосібними і 4 – у співавторстві. Серед них – 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 1 стаття додатково висвітлює результати досліджень, а також 6 праць апробаційного характеру.

Із публікацій, виконаних у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті наукові положення, методичні підходи та висновки, які належать здобувачеві особисто. Опубліковані праці охоплюють теоретико-методичні аспекти дослідження інтелектуального потенціалу, аналіз його територіальних відмінностей, вивчення чинників формування та прикладні питання оцінювання інтелектуальних ресурсів територіальних громад.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України (3):

1. **Костащук, І. І., & МIRONЮК, С. В.** (2025). Інтелектуальний потенціал територіальних громад Вижницького району Чернівецької області як основа їх інноваційного розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, (3), 41–54. (Внесок авторів: **Костащук І. І.** Формування наукової концепції та методичне керівництво, аналіз наукових джерел, узагальнення результатів, написання тексту статті; **МIRONЮК С. В.** Збір і обробка статистичної та аналітичної інформації, аналіз соціально-економічних показників територіальних громад).

ISSN 2786-5843

<https://journals.kmf.uzhgorod.ua/index.php/geograph/article/view/61/54>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-3-4>

2. **МIRONЮК, С.** (2025). Територіальні відміни інтелектуального потенціалу західних регіонів України на прикладі ЗНО та НМТ. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Географія*, (853), 44–53.

ISSN – 2311-9276

<https://journals.chnu.edu.ua/geoscience/article/view/958/979>

DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2025.853.44-53>

3. **Костащук, І. І., & МIRONЮК, С. В.** (2025). Наукові підходи визначення поняття інтелектуального потенціалу як суспільно-географічної категорії. *Український журнал природничих наук*, (13), 170–179. (Внесок авторів: **Костащук І. І.** Розробка теоретико-методологічних засад і наукових підходів, аналіз джерел, узагальнення результатів, написання тексту статті; **МIRONЮК С. В.** Аналіз соціально-економічних і суспільно-політичних умов формування

інтелектуального потенціалу, систематизація матеріалів, участь у висновках і написанні тексту).

ISSN 2786-6335

<https://naturaljournal.zu.edu.ua/index.php/ujns/article/view/347/325>

DOI: <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.13.2025.15>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (6):

1. **Костащук, І., Миронюк, С.** (2023). Чинники формування інтелектуального потенціалу учнів в умовах дистанційного навчання. *Історична географія в Україні: матеріали Всеукраїнського наукового семінару пам'яті професора Володимира Круля* (21–22 вересня 2023 р.) (с. 113–115). (Внесок авторів: **Костащук І.** Формування ідеї дослідження, визначення основних чинників та узагальнення результатів; **Миронюк С.** Аналіз особливостей дистанційного навчання, систематизація матеріалів і участь у підготовці тез).

<https://terra.chnu.edu.ua/istorychna-geografiya-v-ukrayini/>

2. **Myroniuk, S.** (2024). Territorial Aspects of Educational Complex Development in Chernivtsi Region within the Framework of Decentralization. *Abstracts of the IV International Scientific and Practical Conference* (pp. 83–88). Stockholm, Sweden.

<https://eu-conf.com/events/innovative-research-and-perspectives-of-the-development-of-science-and-technology/>

3. **Миронюк, С.** (2024). Національний мультипредметний тест, як складова розвитку інтелектуального потенціалу регіону: територіальні зміни та динаміка участі. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Чернівці, 16–18 травня 2024 р.) (с. 213–217). <https://geoukr.chnu.edu.ua/media/hamoln5q/tezy-16-18052024.pdf>

4. **Миронюк, С.** (2024). Особливості формування інтелектуального потенціалу учнів ЗЗСО Чернівецької області. *Реалії, проблеми та перспективи розвитку географії, географічної освіти, екології, туризму та сфери гостинності в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Львів, 9–10 травня 2024 р.) (с. 46–49). https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/12/2024_Stud-konf25-Realiiyi-persp-1.pdf

5. **Миронюк, С.** (2025). Інтелектуальний потенціал населення як наукова категорія. *Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Тернопіль, 15–16 травня 2025 р.) (с. 125–127). https://tnpu.edu.ua/naukova-roboata/konference/Materialy_mizhnar_nauk_prakt_konf.pdf

6. **Миронюк, С.** (2025). Особливості формування інтелектуального потенціалу територіальних громад Вижницького району Чернівецької області. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Чернівці, 31 жовтня – 2 листопада 2025 р.) (с. 280–284).

<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/13096>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації (1)

1. **Височан, Л. М., Костащук, І. І., Пасічник, М. Д., Бузей, О. В., & Миронюк, С. В.** (2023). Екологічна освіта як важливий інструмент сталого розвитку майбутнього і сьогодення. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка»*, 16(34), 36–46. (Внесок авторів: **Височан Л. М.** Формування ідеї дослідження, наукове керівництво та узагальнення результатів; **Костащук І. І.** Розробка теоретичних засад екологічної освіти в контексті сталого розвитку, участь у написанні тексту; **Пасічник М. Д.** Аналіз освітніх практик формування екологічної компетентності майбутніх учителів; **Бузей О. В.** Систематизація педагогічних підходів та аналіз навчально-методичних матеріалів; **Миронюк С. В.** Узагальнення сучасних викликів екологічної освіти та участь у формуванні висновків статті).

<https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/8088>

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16\(34\)-36-46](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16(34)-36-46)

9. **Апробація матеріалів дисертації.** Результати дослідження було представлено й апробовано на 6 наукових конференціях — 1 національного та 5 міжнародного рівнів, зокрема: 1) всеукраїнському науковому семінарі пам'яті професора Володимира Круля «Історична географія в Україні» (м. Чернівці, 21-22 вересня 2023 р.); 2) The IV International Scientific and Practical Conference "Innovative research and perspectives of the development of science and technology", January 29-31, 2024, Stockholm, Sweden; 3) міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика», присвяченій 90-річчю з дня народження професора Ярослава Жупанського (м. Чернівці, 16-18 травня 2024 р.); 4) міжнародній науково-практичній конференції «Реалії, проблеми та перспективи розвитку географії, географічної освіти, екології, туризму та сфери гостинності в Україні» (м. Львів, 9–10 травня 2024 р.); 5) IV міжнародній науково-практичній конференції «Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки», приуроченій 35-літтю утворення географічного факультету в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, 15-16 травня 2025 р.); 6) Міжнародній науково-практичній конференції «Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика», присвяченій 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри географії України та регіоналістики (м. Чернівці, 31 жовтня – 2 листопада 2025 р.).

10. **Мова та стиль викладення** відповідають науковим стандартам, характеризуються об'єктивністю, послідовністю та логічною структурою викладу матеріалу. Використана в дисертації наукова термінологія є загально визнаною та точною, а стиль подання результатів дослідження, наукових положень і висновків

забезпечує їх зрозумілість, легкість сприйняття та можливість практичного застосування.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною та практичним значенням дисертація Миронюка С.В. відповідає спеціальності 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки. Освітній та науковий складник підготовки доктора філософії аспірант виконав успішно.

12. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації. Оформлення дисертації виконано з дотриманням нормативних вимог.

13. Рекомендації дисертації до захисту. Дисертаційна робота «Географічні особливості формування інтелектуального потенціалу громад Чернівецької області» Миронюка С.В., подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки, є комплексним, ґрунтовним і багатоаспектним науковим дослідженням. Актуальність теми, результати та висновки дисертації доповнюють географічні дослідження формування інтелектуального потенціалу громад Чернівецької області.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами і доповненнями, внесеними наказом МОН України № 759 від 31.05.2019, а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р.; № 502 від 19.05.2023 р.; № 507 від 03.05.2024 р.).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри географії України та регіоналістики (протокол №6 від 10 березня 2026 р.) географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича дисертацію Миронюка Станіслава Васильовича рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 106 Географія з галузі знань 10 Природничі науки.

24 березня 2026 року

Голова

на розширеному засіданні
кафедри географії України та регіоналістики
географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича, д. геогр. н. професор,
професор кафедри географії України
та регіоналістики

Василь ДЖАМАН